

Digitale dilemmaer

Er det riktig at potensielle pasienter skal vite at vi har nye kjærester som er «verdens deiligste», eller at vi har en i det i hele tatt?

TEKST

Lise Skau Andersen

PUBLISERT 6. november 2012

DEBATT: ETIKK PÅ NETTET

Vi må tenke mer og grundig om etisk bevissthet hos helsepersonell i sosiale medier.

Vi vet at det er flere virksomme faktorer i konsultasjonene våre enn spesifikke behandlingsmetoder, og at disse kan påvirke kontakten i pasientrelasjoner.

Facebook og etikk

Dersom jeg legger ut et bilde på Facebook, og en av mine 300 venner «liker» det, så er det potensielt flere hundre for meg fremmede personer som vil kunne se dette bildet. Etter hvert som populariteten til «storyen» øker, vil venner av venner kunne delta i dette som begynner å ligne en venners-venners hyllestfest av min fortrefelighet.

Helsedirektoratet utarbeidet i 2012 en «Veileder i bruk av sosiale medier i helse-, omsorgs- og sosialsektoren». Fra et behandlerperspektiv tar den først og fremst for seg taushetsplikten, ved å vektlegge at pasientopplysninger ikke må publiseres i form av bilder eller historier. Man blir oppfordret til å være observant på om tidligere eller nåværende pasienter er i samme nettverk som en selv. Taushetsplikten er helt elementær, forankret i helsepersonelloven og konkret å forholde seg til. Men vi er også pliktet til å gjøre oss etiske refleksjoner om vårt virke, og det er et problem at etiske temaer ikke er spesifisert og drøftet konkret. Hvordan skal vi for eksempel definere nettverk? Dersom jeg har til felles med en pasient at vi begge er på min kusines venneliste, er vi da i samme nettverk? Og hvis jeg er det, hvordan skal jeg forholde meg til det å måtte «defriende» min kusine, uten å trå over etiske og mulig taushetsberørte grenser?

Troverdighet

Psykologen bruker for en stor del seg selv som instrument i kontakt med pasienten. Pasienten vekter opplevelsen av empati og ekthet, og møter med forventning om bedret

selvbilde og tillit til at ekspertene skal hjelpe. Vi er avhengige av at pasienten opplever troverdighet i møtet med oss som personer, og ikke bare behandlingsmetodene vi bruker.

Hva skjer med troverdigheten dersom pasienten finner et halvnakent bilde av psykologen med kommentarer av typen «livet er fantastisk, og min mann er verdens beste»? Eller: «Løp kun 1 mil i dag, nå venter hjemmebakt kringle i ovnen og hygge med venninner», når samme psykolog er den som har søkt å «reframe» for pasienten hele sin opplevelsesverden om at vedkommende er utilstrekkelig og alle andre er så vellykkede?

Modeller

Livet er ikke sort-hvitt, det er mye imellom. Psykologen forsøker i arbeidet sitt å nyansere pasientens syn på verden, slik at pasienten skal takle både medgang og motgang med selvfølelsen i behold. Hvordan påvirker det pasienten at psykologen, modellen på en sunn psykisk helse, fremstår som et unyansert supermenneske? Vi bør gå foran som modeller på det å være «god nok», framfor å gi næring til en samfunnsillusjon om at det finnes supermennesker som er lykkelige hele tiden. Det er mye som egner seg i familiealbumet, men som er uegnet på Internett. Vi må ikke tro at pasienter lever utenfor våre egne kretser. De er hvem som helst av oss. Vi har bare en spesiell relasjon til dem, og den er profesjonell. Og om vi selv ikke er i direkte relasjon, så kan det hende at en av våre flere hundre venner (for eksempel en tidligere barndomsvenn eller fjern slektning) har et forhold til vår yrkesgruppe.

Nøytrale

Psykologen som samfunnsviter bør ikke bli med på løgner om perfekte mennesker som har fått all velstand servert på et sølvfat, og som har våknet opp om morgenen med vakre hårløkker. Mennesker kan misledes til å tro at de – med sitt sunne og brede følelsesregister – er feil eller uperfekte når de i sannhet er så menneskelige, normale og perfekte som de kan være.

Er det riktig at potensielle pasienter skal vite at vi har nye kjæresten som er «verdens deiligste», eller at vi har en i det i hele tatt? Er det riktig at de skal se bilder av oss i bar overkropp? Skal pasientene komme så nær oss at de kan vite om tatoveringen på høyre overarm eller vorten under brystet? Kan det påvirke effekten av behandlingen pasienter mottar på klinikkene vi representerer?

Psykologer skal selvsagt passe seg for å skape et stort skille mellom «oss» og «dem» ved å trekke vekk alt som er normalt og menneskelig å delta i. Det kan være godt å se at psykologer er som andre folk. Vi bør likevel som private brukere i nettsamfunnet forholde oss nøytrale på områder som kan være delikate, fordi vi ikke kommer utenom at vi har innflytelse på andres følelsesliv, og vi kan aldri vite hvordan en annen forstår verden. Løpeturen på 1 mil eller den deilige nye kjæresten kan oppfattes like delikat som et bilde. Vi må kunne tillate oss å være litt annerledes og ikke følge strømmen på alt som skjer, når vi har kompetansen til å stoppe opp og tenke oss om.

lise.skau.andersen@ahus.no

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 49, nummer 11, 2012, side

TEKST

Lise Skau Andersen